

ПРОБЛЕМИ НАСІННИЦТВА ТА ВІДТВОРЕННЯ ГЕНОФОНДУ ЛІСОУТВОРЮЮЧИХ ПОРІД В ЗАКАРПАТТІ

В. Фенцич

Карпатська лісова науково-дослідна станція

Природні карпатські ліси зберегли багато цінних екотипів і форм деревних порід, які виникли в процесі тривалого еволюційного відбору і тому відрізняються високою стійкістю і продуктивністю в своїх конкретних умовах місцезростання. На сьогодні природний лісовий покрив регіону значно порушений господарською діяльністю людини. Площа стиглих і перестійних насаджень продовжує скорочуватися, що в кінцевому рахунку веде до зниження стійкості, якісного складу і продуктивності лісових біоценозів, втрати перспективи їх покращення в майбутньому. Як ніколи гостро стоїть питання не тільки збереження, але й відтворення біологічного різноманіття карпатських лісів, спираючись на виробничий досвід лісівників та лісівничої науки.

Починаючи з 60-х років в регіоні були виконані роботи по відбору цінного генофонду деревних порід (постійні лісонасінневі ділянки, плюсові дерева та насадження, еталонні деревостани, лісогенетичні резервати), відпрацьовувались методи щеплення лісових порід, технологія заготівлі черенків з ростучих дерев. На сьогодні в області виділено 163 ПЛНД на площі 1355,7 га, 181 плюсове дерево, відібрано 28 лісогенетичних резерватів на площі 3071,8 га, створено 23 га клонових лісонасінневих плантацій. Ці об'єкти становлять основу збереженості генофонду деревних порід.

Проте згадані лісонасінневі об'єкти потребують повторної інвентаризації і розробки заходів по їх ефективному використанню в лісовому господарстві. Частково це питання можна вирішити при проведенні лісовпорядкування в 1998 році з залученням до цієї справи науковців.

Для покращення лісонасінневої справи в Закарпатті, розробки заходів по ефективному використанню генофонду аборигенних та інтродукованих лісоутворювачів необхідно:

– розробити регіональну цільову програму по селекції, насінництву та інтродукції, спираючись на наукові розробки та виробничий досвід;

– на протязі 1998–2000 років провести обстеження та аналіз змін цінного генофонду аборигенних та інтродукованих деревних порід, розробити заходи по їх збереженню та відтворенню в послідуєчій поволіннях лісу;

– надати перевагу вирощуванню посадкового матеріалу із покращеного та сортового насіння;

– враховуючи важке матеріальне становище (відсутність необхідної техніки, знарядь, міндобрих, отрутохімікатів) перейти на вирощування посадкового матеріалу на тимчасових лісових розсадниках. Використати існуючі базові лісові розсадники для вирощування сільськогосподарських культур, технічної зелені, лікарської сировини, тощо;

– при лісовідновленні використовувати насіння і посадковий матеріал місцевого походження з врахуванням лісонасінневого районування області. Відмовитись від ввозу насіння без попереднього випробування;

– для кращої координації роботи по насінництву, селекції та лісовідновленню створити в області окрему лісонасінневу станцію або філіал Львівської регіональної лісонасінневої станції;

– впорядкувати всі селекційно-насінницькі та інтродуційні об'єкти і розробити науково-обгрунтовані заходи по їх збереженню та раціональному використанню.

Карпатською ЛНДС, яка в 1998 році буде відзначати своє 50-річчя, розроблено ряд практичних рекомендацій, які допоможуть практикам освоїти основні методи відбору цінного генофонду, створення селекційно-насінницьких та інтродуційних об'єктів, вирощування посадкового матеріалу головних лісоутворюючих порід і перспективних інтродуцентів. Однак для обгрунтування, більш глибокого аналізу перелічених розробок необхідно продовжити лісівничі дослідження по селекції, насінництву, інтродукції деревних та чагарникових порід в регіоні.